

Un baix relleu de l'escultor Vicenç Roig (1762 ó 1764-1837)

Ramon Ribera Gassol

riberagassol@yahoo.es

Resum

Aquesta nota dona a conèixer una obra propietat de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carlos de València, realitzada per l'escultor-arquitecte tarragoní Vicenç Roig anomenat "Vicientó", el qual es considerat el precursor de la creació de l'actual Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

Abstract

A bas-relief by sculptor Vicenç Roig (1762 ó 1764-1837)

This note tells about the work owned by the San Carlos Royal Academy of Fine Arts in Valencia, made by Tarragona-born sculptor-architect Vicenç Roig called "Vicientó". He is regarded as the forerunner of the creation of the current National Archaeology Museum of Tarragona.

Notes biogràfiques sobre l'escultor Vicenç Roig¹

Vicenç Roig i Besora, fill de Vicenç Roig o Joan Roig i de Maria o Mariana Besora, nasqué a Tarragona el 25 de maig del 1764 o el 2 de desembre del 1762 (encara no se sap amb certesa). L'1 de juny del 1788 es casà amb M. Teresa Torras; tingueren cinc filles i un fill també de nom Vicenç, que també fou arquitecte. Morí el 26 d'abril del 1837 o el 26 d'octubre del 1837 (segons les fonts consultades).

En la seva vessant com escultor es diu que fou deixeble de Francesc Bonifàs i Massó (pertanyent a la família Bonifàs, nissaga d'escultors valenca), també anar a estudiar a Barcelona amb Pasqual Pere Moles i Salvador Gurri; en la seva vessant com arquitecte anar a estudiar a la Reial Acadèmia de Sant Carles de València on arribar a ser-ne acadèmic de mèrit. L'any 1801 juntament amb Joan Smith (enginyer) fundaren, amb el suport de la Societat Econòmica d'Amics del País, l'Escola de Dibuix, Nàutica i Matemàtiques, ubicada a la plaça del Pallol en un edifici cedit pel rei Carles III, i de la qual Vicenç Roig en fou directe i professor fins a la seva mort. El 1813 Pere Gil Babot li encarregà la taxació dels danys causats per la guerra de la Independència als edificis de la ciutat de Tarragona, presentant al mateix temps un plànol amb la localització dels edificis destruïts o parcialment enrunats.

Va projectar o reconstruir el Teatre Principal de Tarragona inaugurat l'any 1820; també portar a terme l'any 1820 la restauració de l'Arc de Berà; l'any 1826 va cobrar 15 lliures pel disseny de la vidriera del cor de la Catedral de Tarragona. Va contribuir a la creació del que esdevindria posteriorment el Museu Arqueològic Tarraconense; va anar aplegant en la mateixa seu de l'Escola, sigui per donació o compra, una col·lecció certament important d'objectes i peces arqueològiques d'entre les quals destacaven: el mosaic del triomf de Bacus, les escultures de Venus, Pomona, el tors de Bacus, el relleu del sacrificador, i també va reunir una important biblioteca amb llibres procedents dels convents suprimits de la província.

En el camp de l'escultura, va realitzar diverses obres per a la catedral de Tarragona: l'any 1801 féu l'estructura del retaule que aixoplugava la imatge del Sant Crist de la Salut; l'any 1814 firma àpoca de 200 lliures i 3 sous per a la realització de les escultures de Santa Tecla, la Immaculada i un tabernacle de la capella del Baptisteri: el relleu amb l'escena del Baptisme de Jesús i se li atribueixen els lleons que flanquegen la pica baptismal; per a la capella de la Presentació, el relleu de la Presentació de la Mare de Déu al temple; el retaule de Sant Tomàs d'Aquino realitzat l'any 1825 consistent en l'escultura del sant titular i un baix relleu amb una escena de la seva vida; una Immaculada per a la fornícula central del retaule barroc que presideix la capella de la Immaculada Concepció i el retaule de la Pietat (estava ubicat en l'espai que hi ha sota l'orgue). Per aquest mateix retaule va realitzar les imatges de petites dimensions de Sant Vicenç Paül i Sant Joan Nepomucè que estaven ubicades a la grada del retaule.

També hi havia obra escultòrica seva al Convent de Santa Clara de Tarragona; dos retaules a l'església de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona, a l'església parroquial del Catllar; un Sant Josep Oriol per l'església parroquial de la Selva del Camp; una Immaculada per un oratori privat de Tarragona (actualment es troba a la catedral); un Sant Oleguer (atribuït, i conservat al Museu Diocesà de Tarragona) i una imatge de Jesús Infant.

En el camp de la estatuària pública va realitzar l'escultura alegòrica de la Constitució del 1812 en pedra, que coronava la façana del Teatre Principal de Tarragona (actualment a la plaça de la Constitució del barri tarragoní de Bonavista) i l'escultura alegòrica de l'Esperança, en marbre, del 1827, que anava col·locada al capdamunt de la font que hi havia a la plaça de la Font (antigament coneguda com "el Corral").

D'ell són una sèrie de dibuixos sobre vistes i edificis de Tarragona que sofriren els estralls de la Guerra de la Independència i que es conserven al Museu d'Història de Tarragona i al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. En aquest últim museu també es conserva una pintura que, segons la documentació de la institució, consta que és un autoretrat de Vicenç Roig.

El seu estil escultòric s'insereix plenament en les formes i plantejaments neoclassicistes, encara que en algun cas pugui detectar-s'hi un regust barroquitzant.

Moisès salvat de les aigües² (fig. 1)

- Terracota
- 64 x 41 cm
- No signada

Consta amb el número 75 en l'Inventari General de l'Acadèmia; l'obra en qüestió fou restaurada l'any 1998 (reintegrant de braços, dits) juntament amb altres relleus esculturats, també propietat de la mateixa Reial Acadèmia; en la fitxa de restauració consta amb interrogant l'autoria de "Vicente Rog".

Amb aquest relleu l'escultor va obtenir el nomenament d'acadèmic de mèrit de la Reial Acadèmia valenciana. En l'acta consta la següent inscripció "... *Un bajo relieve de barro cocido de tres y cuatro palmos que representa Las Aguas de Moisés, obra de Vicente Rog, profesor de escultura de la ciudad de Tarragona a quien se le creó académico de mérito en el 4 de octubre de 1806 y un repente que izo en la misma academia por donde se conoció ser la obra suya...*"

Fig. 1. Vicenç Roig, *Moisés salvat de les aigües*. Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, València. Foto: Universitat Politècnica de València.

Descripció:

“...Un home de la casa de Leví es va desposar amb la filla d’un altre levita. La muller va donar a llum un nen, al veure que era molt formós el va tenir amagat durant tres mesos. Però al no poder amagar-lo més, va agafar un cistell de papir, el posar a dins i el deixar entre els joncs de la vorera del riu. La filla del Faraó va baixar a banyar-se al riu, i mentrestant les seves donzelles es passejaven per la vorera, ella va veure un cistell en mig dels joncs, i va enviar a recollir-lo a una de les seves donzelles. L’obrí i va veure un nen plorant, el va compadir i va dir: és un fill dels hebreus... Llavors la germana del petit va dir a la filla del Faraó: ¿Vols que vagi a buscar-te, entre els hebreus, una dida perquè et criï el nen?. Vés- va dir-li la filla del Faraó- i la jove va anar a buscar a la mare del nen. La filla del Faraó va dir-li: Agafa aquest nadó i cria’l; ja t’ho pagaré. La dona el va agafar i el criar. Quan es féu més gran, el va tornar a portar a la filla del Faraó, que el va adoptar i li posar el nom de Moisès, perquè va dir: el vaig treure de les aigües...” (Llibre de l’Èxode).

L’escena mostra el moment en què la filla del faraó i les seves donzelles, després d’haver-se banyat, admiren sorpreses la troballa d’un nen dins d’un cistell; la filla del Faraó es distingeix de les altres noies perquè porta una diadema, un petit vel i una mena de cinturó cenyit. Totes porten el mateix

tipus de pentinat que l'escultura de Santa Tecla -atribuïda a Vicenç Roig-, que es conserva a la catedral de Tarragona; les faccions de les cares són arrodonides, una característica formal de les escultures de l'artista, de cossos estilitzats; els vestits marquen l'anatomia de les noies. Les figures en diverses posicions defugen la immobilitat donant una sensació de moviment; al mateix temps, la verticalitat d'algunes de les figures es contraposa amb una diagonal descendent que va des del cap de la filla del faraó fins a la donzella agenollada que sosté el cistell, i en trobem una altra que comença en el cap i segueix en el braç dret estirat de la donzella, que està al darrera de l'altra agenollada.

Al costat dret en un segon terme s'entreveu el riu amb joncs, arbres, i també palmeres, que voregen el riu, mentre que al darrera del grup de noies es veuen tot un seguit d'edificis, lleugerament insinuats.

Al costat esquerre, veiem en un segon pla una figura femenina amb un vel al cap i amb la mà dreta assenyalant, que possiblement representa la germana del nadó, Moisès, quan es dirigeix a la filla del faraó per preguntar-li si vol una dida per criar-lo. Una de les donzelles del sèquit està girada envers ella escoltant-la.

NOTES

1. En aquest apartat hem aplegat les informacions aïllades sobre l'escultor que hem trobat en diverses publicacions; en algunes encara no hi ha dades concretes, moltes d'elles són atribucions (per tant, estan subjectes a canvis) i que s'haurien de verificar amb fons documentals i gràfics. A continuació detallam tota la bibliografia emprada: Josep ADSERÀ MARTORELL, *La casa de Convalescència de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla (1815) i el Teatre Principal de Tarragona (1636)*, Col·lecció Hospital de Sant Pau i Santa Tecla, núm 4, Associació d'Amics de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla, Tarragona, 1994, pàg. 83, 87 i 92. Elena de ORTUETA HILBERATH, *De l'èrudit al turista. Inici de la projecció del patrimoni artístic i cultural a Tarragona, 1834-1933*, Publicacions del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, Tarragona, 2004, pàg. 36. Mª Antònia-Dasca FERRER / Jordi ANDREU-ROVIRA, *150 anys de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense 1844-1994*, Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Tarragona, 1994. Joan, GIBERT CANES, *Tarragona: Escultures, Làpides i Fonts. Monuments i elements decoratius als carrers de la ciutat*, Editorial Arola, Tarragona, 2003, pàg. 21, 22, 133 i 134. Leandre IBAR ALBIÑANA, "Els museus arqueològics de Tarragona al segle XIX", *Butlletí arqueològic*, núm. 14, Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Tarragona, 1992, pàg. 152. Jaume MASSÓ CARBALLIDO, "Notes documentals sobre els fons del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona", *Butlletí Arqueològic*, núm. 19-20, Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Tarragona, 1997-1998, pàg. 313. J. F. RÀFOLS, *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*, Barcelona, 1951, pàg. 1074 i 1075. *Milennium* (catàleg exposició), Barcelona, 1989, pàg. 574. *Pallium* (catàleg exposició), Tarragona, 1991, pàg. 79 i 254.
2. José Luis ROIG SALOM i Violeta MONTOLIU SOLER, *Restauración de relieves académicos valencianos. Catálogo de obras restauradas*, Universidad de Valencia, València, 1998, pàg. 95 i 96.